

O PRILOZIMA

Uvodni tekst svojevrsan je pokušaj da se u razmatranju političke dimenzije književnosti u obzir uzme razlika između politike (književnosti) i političkog (u književnosti). Bez ikakvih pretenzija na sveobuhvatnost nastojali smo elaboracijom tzv. političke razlike pokazati kako književnost može pripomoći političkoj teoriji u njezinu preosmišljanju i razmatranju različitih mogućnosti političkog djelovanja, ali i kako sama književnost može preuzeti funkciju “odsutnog temelja društvenosti”. Pošli smo od pretpostavke da je književnost inherentno politična: bilo da se u njoj manifestira političko, bilo da i sama provodi određenu politiku. Kroz vizuru književnosti nastojali smo rasvijetliti ključnu distinkciju političke teorije i pokazati da razlikovanje između politike i političkog treba uzeti u obzir kada se književnosti pristupa kao jednom od društvenih sistema ili kada se istražuju njezini politički učinci.

Tekstovi okupljeni u ovom broju *Umjetnosti riječi* nastali su dijelom iz razgovora koje smo vodili u sklopu kolegija “Književnost – politika – teorija” koji sam držala akademske godine 2013/2014. u sklopu Doktorskog studija književnosti, izvedbenih umjetnosti, filma i kulture pri Odsjeku za komparativnu književnost Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a dijelom u neformalnim razgovorima s kolegama koji su se svojim interesima približili toj problematici. Polazište te suradnje bilo je problematično određenje pojma politike i mogućnosti da mu se pristupi upravo iz perspektive književnosti koja svojim specifičnim režimom pripomaže da određeni fenomeni poprime jasniji obris, kao i da se određeni problemi na specifičan način artikuliraju. To znači da je trebalo razmotriti funkciju književnosti u uspostavi političkog prostora, ali uzeti u obzir da ona može poslužiti i kao podloga perceptibilnosti onoga što je u suvremenoj političkoj teoriji opisano sintagmom “povratak (uodsutnjenog) političkog”. Uostalom, da književni tekstovi imaju izraženu političku dimenziju, pokazali su mnogi suvremeni autori polazeći s različitih kritičkih pozicija: marksističke, feminističke, postkolonijalne, *queer*... Koliko god se tekstovi okupljeni u ovom broju međusobno razlikuju u polazištima, odabiru teme i fokusu, svi se oni do određene mjere nadovezuju na pitanja: *Kako se političko artikulira u prostoru književnosti? Što je politika književnosti? Kakvim*

pojmovima politike i političkog operiramo u različitim teorijskim kontekstima? Kako se ta pitanja otvaraju s obzirom na specifične teme: odnosa teorije i književnog teksta, pitanja subjektivacije u lirici i pripovijedanju, književnosti, egzila i manjinskih pozicija, emancipacije i buntovništva. Zašto je danas nužno pitati se o tim stvarima? Što s pojmovima jednakosti, pobune, transgresije, singularnosti, emancipacije? Što učiniti s repertoarom tih djelomično “izlizanih” pojmova?

U tekstu “Privatna i javna politika teksta” Ivane Perica neutralizacija opreke između privatnog i javnog razmatra se upravo preko književnosti. Fokusirajući se na pitanje politike književnosti, tekstom se predstavlja program neke buduće političke naratologije, a pozornost usmjerava i prema problematičnom pojmu emancipacije. Riječ je o kritici ideologema privatizma i pasivizma te pokušaju da se pozornost usmjeri prema čitanju onih tekstova koji se s takvim (političkim) pozicioniranjem hvataju ukoštac. Umjesto da se književnost motri kao poprište objave političkog, privilegira se ideja politike književnosti i time redefinira odnos sastavnica političke razlike.

Tekst Andree Milanko “Politika i etika obraćanja u lirici” problemu političnosti književnosti pristupa iz potpune drugačije teorijske perspektive, a pitanje političkih učinaka subjektivacije otvara raspravom o lirici. Polazeći od etičkih i političkih učinaka subjektivacije (kao antropomorfizacije) u lirici, autorica skreće pozornost na aktualnost rasprave započete još osamdesetih godina prošloga stoljeća i neprevladanost određenih spornih momenata. Tekst ukazuje na svojevrsnu politiku dodjeljivanja/lišavanja subjektivnih pozicija u odnosu teksta i čitanja, upozorava na zamke tzv. antropomorfizacije i potvrđuje da je pitanje subjektivacije/desubjektivacije političko pitanje *par excellence*, pa i u slučaju lirike.

Aleksandar Mijatović svojim tekstom “*Samoskrivljeni povratak u djetinjstvo*: modernitet, stav i događaj u Kanta, Baudelairea i Foucaulta” pozornost skreće na kategoriju djetinjstva kao iskaz buntovništva i polazište za preosmišljanje pojma moderniteta. Inzistirajući na shvaćanju djetinjstva kao stalnog započinjanja, postavlja se osnova za ponovno promišljanje i rekonceptualizaciju vremenitosti emancipacijskih projekata, kao i samog pojma emancipacije. Umjesto uobičajene projekcije u budućnost predstavlja se ideja povratka, koraka unatrag, kao točka oslobođenosti od spona koje sa sobom donose odrastanje i punoljetnost.

Bernard Koludrović u svom je radu naslovljenom “Političnost književnosti, literarnost politike i transgresivnost: Georges Bataille”, usredotočivši se na razmatranje izvora emancipacijskog potencijala književnosti, predstavio kod nas malo proučavanog francuskog mislioca Georgesa Bataillea. U tekstu se razmatranjem pojmova iskustva, transgresije i opće ekonomije otvara

pitanje politike i političnosti književnosti, ukazuje na kontinuitet njegovih proučavanja (iskustva) zajednice i pokazuje u kojoj su mjeri ta proučavanja odredila tijek i okvire suvremene rasprave (Nancy, Blanchot, Esposito).

U posljednjem tekstu ovoga izbora, naslovljenom “Smrt u izgnanstvu. Pisanje kao pisanje-postajanje”, Sanja Šakić otvara pitanje odnosa književnosti i egzila, i to problematizacijom (književne) de/subjektivacije i politički impostiranog pojma manjinske književnosti (Deleuze) s kojim se dovodi u vezu. Pojam egzila postavlja se u širi okvir i propituju se mogućnosti da funkcionira kao preduvjet samoga pisanja.

Svi tekstovi okupljeni ovdje, unatoč međusobnim razlikama u polazištima, tematici i strategijama, dotiču se odnosa književnosti, politike i političkog, bilo da se priklanjaju jednom polu političke diferencije, bilo da preko književnosti problematiziraju odnos među njima.

Svima koji su sudjelovali ovom prilikom zahvaljujem na suradnji.

Zrinka Božić Blanuša

